

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

กัมบังงานบริการโสตทัศนวัสดุห้องสมุด

โดย

วัชรวิพรรณ วัตบัว

ห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์

กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

•เอกสารประกอบกิจกรรมการจัดการความรู้ สำนักวิทยบริการ มข.26 สิงหาคม 2552 1

- **นิยาม:** ลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใดๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ริเริ่มโดยการใช้สติปัญญาความรู้ ความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะของตนเองในการสร้างสรรค์ โดยไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่น โดยงานที่สร้างสรรค์ต้องเป็นงานตามประเภทที่กฎหมายลิขสิทธิ์ให้คุ้มครอง โดยผู้สร้างสรรค์จะได้รับความคุ้มครองทันทีที่สร้างสรรค์โดยไม่ต้องจดทะเบียน

กฎหมายลิขสิทธิ์ให้ความคุ้มครองแก่งานสร้างสรรค์ 9 ประเภทตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่

1. งานวรรณกรรม (หนังสือ จุลสาร สิ่งพิมพ์ คำปราศรัย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ)
2. งานนาฏกรรม (ทำรำ ทำเต้น ฯลฯ)
3. งานศิลปกรรม (จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่ายศิลปประยุกต์ ฯลฯ)
4. งานดนตรีกรรม (ทำนอง ทำนองและเนื้อร้อง ฯลฯ)
5. งานสิ่งบันทึกเสียง (เทป ซีดี)
6. งานโสตทัศนวัสดุ (วีซีดี ดีวีดี ที่มีภาพหรือมีทั้งภาพและเสียง)
7. งานภาพยนตร์
8. งานแพร่เสียงแพร่ภาพ
9. งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรือศิลปะ

พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ส่วนที่ 6

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรา 32

มาตรา 32 การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ภายใต้บังคับบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งาน อันมีลิขสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งมิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่น ในครอบครัวหรือญาติสนิท
- (3) ดิชม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ในงานนั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (5) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการ พิจารณาของศาลหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการ พิจารณาดังกล่าว
- (6) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอน เพื่อประโยชน์ ในการสอนของตน อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (7) ทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วนของงาน หรือตัดทอนหรือทำบุทสรูปโดยผู้สอน หรือสถาบันศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร
- (8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ส่วนที่ 6 ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรา 35

- **มาตรา 35** การกระทำแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และได้ปฏิบัติตาม มาตรา 32 วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้
  - (1) วิจัยหรือศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
  - (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของเจ้าของสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
  - (3) ทิชุม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
  - (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
  - (5) ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในจำนวนที่สมควรโดยบุคคลผู้ซึ่งได้ซื้อ หรือได้รับโปรแกรมนั้นมาจากบุคคลอื่นโดยถูกต้อง เพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์ในการบำรุงรักษา หรือป้องกันการสูญหาย
  - (6) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงาน ผลการพิจารณาดังกล่าว
  - (7) นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบ ในการสอบ
  - (8) ดัดแปลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกรณีที่จำเป็นแก่การใช้
  - (9) จัดทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเก็บรักษาไว้สำหรับการอ้างอิง หรือค้นคว้าเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน

เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความสะดวก แก่ผู้ใช้งานลิขสิทธิ์

กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงได้จัดทำคู่มือการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม โดยแยกเป็นประเภทของการใช้งาน ในลักษณะต่างๆ เพื่อเพิ่มความชัดเจนและความสะดวกให้กับผู้ใช้ได้พิจารณาเป็นแนวทางในการใช้งานลิขสิทธิ์อย่างเป็นธรรม

หลักเกณฑ์การพิจารณา การใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติเรื่อง
ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ในมาตรา 32

โดย กำหนดให้การใช้งานลิขสิทธิ์ในบางลักษณะ
สามารถทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของ
ลิขสิทธิ์ เพราะถือว่าเป็นการใช้ที่เป็นธรรม เช่น
การใช้งานในการเรียนการสอน การเสนอ
รายงานข่าว หรือการใช้งานโดยบรรณารักษ์
ห้องสมุด เป็นต้น

หลักเกณฑ์การพิจารณา การใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม

☘ แต่การใช้งานลิขสิทธิ์ดังกล่าวตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้จะต้องอยู่ภายใต้หลักการสำคัญ 2 ประการประกอบกันคือ

- 1) ต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และ
- 2) ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

หลักเกณฑ์การพิจารณา การใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม

✿ ในการพิจารณาว่าการใช้เป็นการกระทำเพื่อหากำไรหรือไม่ จะพิจารณาจาก การใช้ เป็นเกณฑ์ ไม่ใช่พิจารณาจากตัวผู้ใช้

เช่น สถาบันการศึกษาเอกชนที่นำตำราเรียนบางส่วนที่มีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นมาจำหน่ายในสถาบันฯ เช่นนี้ แม้ว่าสถาบันจะเป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรในการดำเนินการสถาบัน แต่ไม่ได้จำหน่ายสำเนาตำราเรียนเกินราคาถ่ายหรือจัดทำเอกสาร ก็ถือว่าเป็นการใช้โดยไม่แสวงหากำไร จึงเป็นการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม เป็นต้น

ปริมาณการใช้งานลิขสิทธิ์

1) ภาพเคลื่อนไหว

2) ดนตรีกรรม และมิวสิควิดีโอ

ทำซ้ำและหรือเผยแพร่ได้ไม่เกิน 10% หรือ 3 นาที
ของแต่ละเรื่อง (แล้วแต่จำนวนใดน้อยกว่ากัน) สามารถทำซ้ำ
และ/หรือในสำเนางานได้ไม่เกิน 10% แต่ต้องไม่มากกว่า 30 วินาที
ของแต่ละงาน และจะดัดแปลงทำนองหรือส่วนอันเป็น
สาระสำคัญไม่ได้

ปริมาณการใช้งานลิขสิทธิ์

- 3) รูปภาพและภาพถ่ายใช้ได้ไม่เกิน 5 ภาพ ต่อผู้สร้างสรรค์ 1 ราย หากเป็นการใช้ภาพจากงานวารสารหรือสิ่งพิมพ์ สามารถใช้ได้ไม่เกิน 10% หรือ 15 ภาพ ของจำนวนภาพทั้งหมดที่ปรากฏในวารสารหรือ สิ่งพิมพ์นั้น (แล้วแต่ว่าจำนวนใดน้อยกว่ากัน)
- 4) ข้อความทำซ้ำและหรือเผยแพร่ได้ไม่เกิน 10% หรือ 1,000 คำ ของแต่ละเรื่องหรือแต่ละบทความ (แล้วแต่ว่าจำนวนใดน้อยกว่ากัน)
- 5) ข้อมูลจากงานรวบรวมอันมีลิขสิทธิ์ไม่เกิน 10% หรือ 2,500 รายการ/ข้อมูล(แล้วแต่ว่าจำนวนใดน้อยกว่ากัน)

การใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์แต่ละประเภท

- ✚ โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นงานลิขสิทธิ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งได้รับความคุ้มครองในฐานะงานวรรณกรรม ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดให้ความคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใดๆ ในงานลิขสิทธิ์ของตน
- ✚ ในขณะที่เดียวกันกฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อต้องการให้สังคมได้ใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ เพื่อมิให้เจ้าของลิขสิทธิ์ผูกขาดงานลิขสิทธิ์ของตน ซึ่งจะเป็นการขัดขวางการพัฒนาการศึกษาและการใช้ประโยชน์โดยสาธารณชนตามสมควรอย่างเป็นธรรม

การใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์แต่ละประเภท

- ✚ อนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ จึงได้จัดทำคู่มือการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์แต่ละประเภท โดยได้อธิบายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงลักษณะของโปรแกรมคอมพิวเตอร์แต่ละประเภทรวมถึงสิทธิในการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อันจะเป็นการลดความเสี่ยงจากการละเมิดลิขสิทธิ์

การใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรม สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์แต่ละประเภท

1. โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการจำหน่าย
(Commercial Software)
2. โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบทดลองใช้
(Shareware Software หรือ Trailware)
3. โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบใช้ได้เสรี
(Freeware Software)
4. โปรแกรมคอมพิวเตอร์สาธารณะ
(Public Domain Software)
5. โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบรหัสเปิด
(Open-Source Software)
6. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทอื่นๆ

ข้อควรพิจารณาว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สาธารณะ หรือเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทอื่นๆ ที่มีลิขสิทธิ์

- ผู้ใช้ควรสันนิษฐานไว้ก่อนว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทุกประเภทมีลิขสิทธิ์
- เว้นแต่มีข้อความหรือสัญลักษณ์ที่กำหนดชัดว่าเป็นโปรแกรม
คอมพิวเตอร์สาธารณะ เช่น ข้อความ ที่แสดงว่าเจ้าของได้สละลิขสิทธิ์
แล้ว หรือเป็นโปรแกรมที่หมดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์แล้ว
- ทั้งนี้ กรณีที่ไม่มีสัญลักษณ์ © ไม่ได้หมายความว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์
นั้นไม่มีลิขสิทธิ์ เนื่องจากการคุ้มครองลิขสิทธิ์เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติทันที
ไม่ต้องจดทะเบียนและแสดงเครื่องหมาย © หรือสัญลักษณ์ใดๆ
- ควรอ่านเอกสารข้อกำหนดและพิจารณาหีบห่อซึ่งระบุรายละเอียด
เกี่ยวกับสัญญาอนุญาต วิธีการใช้ และข้อจำกัดสิทธิต่างๆ ให้ละเอียด

ตอบข้อสงสัย...จากกระดานสนทนาเว็บไซต์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

- ๑. ถาม ห้องสมุดซื้อ DVD ภาพยนตร์ที่มีลิขสิทธิ์ และให้บริการยืมแก่นิสิต/staff ได้ไหมคะ
- ๒. ตอบ กรณีห้องสมุดซื้อ DVD ภาพยนตร์ที่มีลิขสิทธิ์และให้บริการยืมแก่นิสิตหรือเจ้าหน้าที่นั้น จะต้องพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ ศาลเท่านั้นจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ตอบข้อสงสัย...จากกระดานสนทนาเว็บไซต์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

**ถาม CD/ VCD/DVD ที่ห้องสมุดซื้อมาสามารถทำสำเนาไว้
ให้บริการได้หรือไม่ ถ้าได้ – ไม่ควรเกินกี่ชุด**

ตอบ!! สำหรับการทำสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์โดยบรรณารักษ์ หากเป็นการทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุด หรือให้แก่ห้องสมุดอื่นสามารถทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร และไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายและการแสวงหาประโยชน์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร (มาตรา 32 วรรค 1) เช่น กรณีถ่ายสำเนาหนังสือทั้งเล่มให้แก่ห้องสมุดอื่นโดยหนังสือดังกล่าวนั้นยังคงมีวางจำหน่ายในท้องตลาดถือเป็นการขัดต่อการแสวงหาประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ เข้าข่ายเพลงละเมิดลิขสิทธิ์

ตอบข้อสงสัย...จากกระดานสนทนาเว็บไซต์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ถาม หากห้องสมุดเปิดฉาย VCD / DVD ในห้องสมุด สามารถเก็บ
ค่าบำรุงสถานที่จากผู้ชมได้หรือไม่

ตอบ!! การนำสำเนาภาพยนตร์ มาให้บริการในห้องสมุด หาก
ภาพยนตร์นั้นไม่ได้วางจำหน่ายในท้องตลาดแล้ว ก็สามารถ
นำมาให้บริการได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์
จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่
กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายเกินสมควร หาก
ไม่แน่ใจสามารถสอบถามไปยังเจ้าของลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ได้
โดยตรง สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมโดยตรงได้ที่สำนัก
ลิขสิทธิ์ โทร. 0-2547-4633

ตอบข้อสงสัย...จากกระดานสนทนาเว็บไซต์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ถาม เนื่องจากห้องสมุดเปิดให้บริการบุคคลภายนอกเข้าใช้บริการ
ได้ หากบุคคลภายนอกประสงค์ จะ save / write / print ข้อมูล
จากฐานข้อมูลที่มีให้บริการอยู่เช่น ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์
ฐานข้อมูล Full Text ...จะสามารถทำได้หรือไม่

ตอบ การที่บุคคลภายนอกเข้ามาใช้บริการห้องสมุดแล้วมีความ
ประสงค์จะ save/write/print ข้อมูลที่ให้บริการเช่น ข้อมูล
วิทยานิพนธ์ ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หากเป็นการทำซ้ำ
เพื่อวิจัยหรือศึกษางานเท่านั้น โดยจะต้องเป็นการขุดต่อกระแส
หาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของ
ลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมาย
เกินสมควร

ตอบข้อสงสัย...จากกระดานสนทนาเว็บไซต์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ถาม การให้ยืมโสตทัศนวัสดุแล้วมีการคิดค่าปรับ จะถือเป็นการละเมิดหรือไม่นั้น

ตอบ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแล้วแต่กรณีไป ว่าผู้ให้ยืมมี
กฏระเบียบหรือกำหนดเรื่องการคิดค่าปรับไว้หรือไม่
หากได้กำหนดไว้ อาจถือไม่ได้ว่าเป็นการละเมิด

ตอบข้อสงสัย...จากกระดานสนทนาเว็บไซต์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ถาม การนำเพลงทั่วไปของศิลปินดั่งดั่ง มาประกอบสื่อการเรียนการสอน หรือ ทำสื่ออนิเมชันใหม่ ต้องขออนุญาตเจ้าของเพลงอย่างไร หรือชื่อเพลงอย่างไร ถึงสามารถนำมาใช้ประกอบสื่อได้คะ เนื่องจากอาชีพเป็นผู้ผลิตสื่อมัลติมีเดีย แล้วมีลูกค้าบางท่าน ต้องการผลงานที่มีเพลงประกอบ

ตอบ การนำงานเพลงมาประกอบการทำสื่อการเรียนการสอนในกรณีนี้ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน โดยท่านสามารถติดต่อขออนุญาตการใช้งานลิขสิทธิ์เพลงต่างๆ ได้จากเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง
สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักลิขสิทธิ์ โทร. 0-2547-4633

แหล่งที่มาของข้อมูล

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา:
<http://www.ipthailand.org/ipthailand/index.php?lang=th>
- <http://www.ipthailand.org/ipthailand/index.php?lang=th>

*Thank You
for
Your Attention*